

Sygn. akt II CSK 100/07

POSTANOWIENIE

Dnia 20 czerwca 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepła (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Tadeusz Żyznowski

w sprawie z powództwa W. K.

przeciwko Wojskowemu Kołu Łowieckiemu [...]

o uchylenie uchwały,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 czerwca 2007 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 21 lutego 2006 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy odrzucił pozew powoda – W. K. o uchylenie uchwały Wojskowego Koła Łowieckiego [...] i uchwały Zarządu Okręgowego Polskiego Związku Łowieckiego, na mocy których wykluczono powoda z grona członków w Kole Łowieckim. Sąd ten ustalił, że powód był członkiem Polskiego Związku Łowieckiego (PZŁ) oraz Wojskowego Koła Łowieckiego [...]. Na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia Koła Łowieckiego i następnie mocą uchwały Zarządu Okręgowego PZŁ powoda wykluczono z Koła Łowieckiego (k. 4 i 28 akt sprawy). Powód domagał się uchylenia obu uchwał i zarzucił im naruszenie prawa. Jako podstawę roszczenia wskazał art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. z 2002 r., nr 113, poz. 984 ze zm., cyt. dalej jako „ustawa z 13 października 1995 r.”). Wskazując na przepisy art. 33 ust. 4,5 i 6 ustawy z 13 października 1995 r., Sąd Okręgowy stwierdził, że dochodzenie przez członka koła łowieckiego praw na drodze sądowej (w razie wyczerpania postępowania wewnątrzorganizacyjnego) możliwe jest jedynie w sprawach nabycia lub utraty członkostwa, przy czym przewidziana w tym zakresie regulacja prawna (art. 33 ust. 6 ustawy z 13 października 1995 r.) nie daje możliwości rozpoznania przez sąd powszechny roszczenia o uchylenie uchwały, a jedynie – uprawnienie do dochodzenia praw w drodze powództwa o ustalenie. Natomiast brak w prawie łowieckim przepisu tworzącego uprawnienie wniesienia powództwa o uchylenie uchwały koła łowieckiego. Oznacza to, że zainteresowany ma możliwość dochodzenia swych praw na innej podstawie.

Zażalenie powoda od postanowienia sądu pierwszej instancji odrzucające pozew zostało oddalone. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego i stwierdził, że de lege lata nie przewidziano możliwości skutecznego wniesienia do sądu powszechnego sprawy o uchylenie uchwały koła łowieckiego lub zarządu okręgowego PZŁ. Jedynie na mocy art. 33 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1995 r. przewidziano uprawnienie organów okręgowych PZŁ do uchylenia w ramach nadzoru sprzecznych z prawem lub statutem PZŁ uchwał kół łowieckich.

W skardze kasacyjnej powoda podnoszono zarzut naruszenia art. 1 k.p.c. oraz art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – prawo łowieckie. Skarżący bronił stanowiska, że sprawa o uchylenie uchwały koła łowieckiego i organu okręgowego PZŁ jest sprawą cywilną i należy do drogi sądowej (art. 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Koło łowieckie ma osobowość prawną (art. 33 ust. 3 ustawy z 13 października 1995 r.). Osobowość tę nabywa z momentem wpisu do rejestru prowadzonego przez Zarząd Okręgowy PZŁ (§ 5 ust. 1 Regulaminu Wojskowego Koła Łowieckiego [...]). Koło łowieckie nabywa i traci osobowość prawną z dniem nabycia lub utraty członkostwa w PZŁ. Koło łowieckie prowadzi działalność na podstawie ustawy, statutu Zrzeszenia PZŁ oraz zarejestrowanego statutu koła (§ 5 ust. 2 statutu WKŁ nr 206). Wskazane w statucie koła organy okręgowe PZŁ koordynują i nadzorują działalność kół łowieckich oraz członków – osób fizycznych zrzeszonych w kołach łowieckich. Organy te uchylają w ramach nadzoru sprzeczne z prawem lub statutem PZŁ uchwały kół łowieckich (art. 33 ust. 3,4 ustawy). Koła łowieckie zrzeszają osoby fizyczne i są podstawowym ogniwem organizacyjnym PZŁ w realizacji celów i zadań łowiectwa (art. 33 ust. 1 ustawy).

Wojskowe Koło Łowieckie [...] jest zrzeszeniem osób fizycznych mających uprawnienia do polowania, a będących jednocześnie członkami Zrzeszenia Polski Związek Łowiecki.

Nie ma wątpliwości co do tego, że zarówno PZŁ, jak i poszczególne koła łowieckie, tworzące podstawowe ogniwa organizacyjnego tego Związku, należą do osób prawnych typu zrzeszeniowego, tzn. grupującego określone grono osób fizycznych dla podejmowania aktywności przewidzianej w statucie. Ma to istotne znaczenie dla określenia charakteru prawnego więzi prawnej łączącej członka z PZŁ i kołem łowieckim. Niewątpliwie chodzi tu o stosunek zrzeszeniowy (korporacyjny), o cechach stosunku cywilnoprawnego, jeżeli bierze się pod uwagę przede wszystkim sposób jego nawiązania (powstania członkostwa). Członkostwo w PZŁ i w kole łowieckim jest bowiem dobrowolne i wymaga oświadczenia obu stron (art. 31 ust. 5 i art. 33 a; § 9 statutu Wojskowego Koła Łowieckiego [...]).

Sposób nawiązania członkostwa we wspomnianych strukturach pozwala uznać je za zdarzenia cywilnoprawne prowadzące w rezultacie do powstania prawa podmiotowego, z którego mogą wynikać poszczególne, jednostkowe uprawnienia członka (por. np. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2005 r. III CZP 75/04, OSNC 2005, z. 11, poz. 188). Uprawnienia te mogą obejmować uprawnienia majątkowe i niemajątkowe (np. związane z więzią zrzeszeniową, łączącą PZŁ lub koło łowieckie z członkiem).

Zgodnie z art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r., w sprawach nabycia lub utraty członkostwa w PZŁ oraz utraty członkostwa w kole łowieckim zainteresowany może - po wyczerpaniu drogi postępowania wewnątrzorganizacyjnego - dochodzić swoich praw na drodze sądowej. Z ustaleń dokonanych przez oba sądy wynika to, że powód skorzystał ze wspomnianego postępowania wewnątrzorganizacyjnego, przewidzianego w statucie Wojskowego Koła Łowieckiego i wniósł odpowiednie, bezskuteczne odwołanie od uchwały Walnego Zgromadzenia Koła do zarządu okręgowego PZŁ (§ 25 statutu).

Nie przekonywuje dokonana przez Sąd Apelacyjny wykładnia art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r., iż jakoby ustawodawca nie przewidział możliwości wniesienia do sądu powszechnego sprawy o uchylenie uchwały koła łowieckiego lub zarządu okręgowego PZŁ. Przeczy jej już sama literalna, ogólna wykładnia wspomnianego przepisu. Jeżeli ustawodawca posługuje się formułą „utraty członkostwa w kole łowieckim” bez bliższego określenia sposobu i przyczyn utraty członkostwa, to niewątpliwie mieści się w niej także „utrata członkostwa” spowodowana w wyniku podjęcia uchwały przez statutowy organ koła łowieckiego i statutowy organ PZŁ w konsekwencji rozpoznania odwołania. Za takim rozumieniem art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. przemawia konieczność jego wykładania zgodnie z postanowieniami Konstytucji z 1997 r. Chodzi mianowicie o przewidziane w art. 45 ust. 1 Konstytucji tzw. prawo do sądu, tj. prawo każdego podmiotu do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Wyrażona w ten sposób formuła zawiera m.in. prawo do sądu jako wstępny warunek rozpoznania sprawy (por. też uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2005 r., III CZP 75/04, OSNC 2005, z. 11, poz. 188). Ponadto

w literaturze i orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie przyjmuje się swoiste domniemanie prawa do sądu, wynikające z art. 184 ust. 1 w zw. z art. 177 Konstytucji (tak np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2002 r., III CK 53/02, OSN 2003, z. 2, poz. 31; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 r., III CK 319/03, OSNC 2005, z. 2, poz. 31). Oznacza to, że ewentualna kognicja sądów administracyjnych powinna wynikać z wyraźnego uregulowania ustawowego. Brak zatem przepisu szczególnego, przewidującego wyraźnie postępowanie inne niż cywilne (np. postępowanie sądowoadministracyjne) oznacza, że w takiej sytuacji należy dopuścić urzeczywistnienie prawa do sądu przez możliwość rozpatrzenia sporu przez sąd powszechny w ramach postępowania cywilnego.

W ustawie z dnia 13 października 1995 r. nie ma przepisu, który by wyraźnie przewidywał to, że sprawy „utrąty członkostwa w kole łowieckim” wyłączone zostały z drogi rozpoznawania ich przez cywilny sąd powszechny. W tej sytuacji należy przyjąć, że roszczenie członka koła łowieckiego o ochronę jego członkostwa przed niezgodnym z prawem lub statutem wykluczeniem z koła łowieckiego podlegają rozpoznaniu na drodze sądowej. Wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, nie ma przy tym znaczenia sam sposób sformułowania roszczenia zmierzającego do takiej ochrony w konkretnym przypadku. Drogi sądowej w omawianym zakresie nie wyłączają też przewidziane w art. 33 ust. 5 ustawy kompetencje nadzorcze organów statutowych PZŁ w stosunku do uchwał kół łowieckich (por. też np. uzasadnienie uchwały z dnia 6 stycznia 2005 r., III CZP 75/04, OSNC 2005, z. 11, poz. 188).

W związku z tym, że wskazane w skardze kasacyjnej podstawy kasacyjne naruszenia art. 1 k.p.c. i art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. okazały się uzasadnione, należało uchylić zaskarżone postanowienie (art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).